

Περιγραφή Ατομικής Περίπτωσης Μεσήλικης
Γυναίκας με Στοιχεία Οριακής και
Παρανοειδούς Διαταραχής Προσωπικότητας
και
Υπερφαγική Συμπτωματολογία

 Ινστιτούτο Έρευνας
και Θεραπείας της Συμπεριφοράς

12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας
14-17 Μαΐου 2009
Βόλος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Σ. Χαριάλου, Ι. Μαλογιάννης

Γενικές πληροφορίες

- Ηλικία: 41 ετών
- Άγαμη και ζει μόνη στην Αθήνα
- Γεννήθηκε στο εξωτερικό αλλά κατάγεται από την Β. Ελλάδα
- Ολοκλήρωσε τις σπουδές της στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών
- Εργάζεται ως ξεναγός και ερευνήτρια

Κύριο Αίτημα: Δυσκολία ελέγχου πρόσληψης τροφής - «θέλω να αποκτήσω κάποιον έλεγχο του προβλήματος»

Ιστορικό παρούσας διαταραχής

- Έντονη καχυποψία προς τις προθέσεις των άλλων, «προσπαθούν να με εκμεταλλευτούν»
- Εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς: βρίζει, απειλεί και πραγματοποιεί τις απειλές της
- Δυσκολία ελέγχου του θυμού
- Παρορμητική υπερφαγική συμπεριφορά: 96 kg
φαγητό= «καταφύγιο», «έχω περάσει τόσα, δικαιούμαι να φάω»,
υπέρβαρο παιδί, φαγητό μετά από συγκρούσεις με μητέρα
- Ασταθείς διαπροσωπικές σχέσεις: υπερδοτική και επιθετική
- Αναβλητικότητα
- Προσπάθειες αντιμετώπισης υπερφαγίας: 2000: πρόγραμμα διατροφής → απώλεια 12 κιλών → διακοπή δίαιτας («δεν ήταν κατάλληλη για μένα, τα light προϊόντα είναι καρκινογόνα»)
- Ως φοιτήτρια είχε ζητήσει ψυχολογική υποστήριξη στο συμβουλευτικό σταθμό του πανεπιστημίου

Ατομικό Ιστορικό

- Γεννήθηκε στο εξωτερικό από Έλληνες γονείς μετανάστες
- 2,5 – 9 ετών: ανατροφή από νονά στην Ελλάδα, μετά επιστροφή στο εξωτερικό με τους γονείς
- «Δυναμικό» και «ατίθασο» παιδί, «ήθελα να γίνεται το δικό μου»
- Καλή μαθήτρια στο σχολείο
- Περιορισμένες κοινωνικές επαφές- οι συμμαθητές της την κορόιδευαν: «οι γονείς σου δεν σε θέλουν»
- 6 ετών: απόπειρα σεξουαλικής κακοποίησης από γείτονα
- 18 ετών: αποφοίτηση από Λύκειο και επιστροφή στην Ελλάδα για σπουδές
- Σήμερα: ελάχιστοι φίλοι κυρίως από φοιτητικά χρόνια
- Σεξουαλική ζωή: πολλές εφήμερες σχέσεις, αναζήτηση συντρόφου από τηλεφωνική γραμμή γνωριμιών, σήμερα δεν επιδιώκει ερωτική σχέση, υψηλά κριτήρια για μελλοντικό σύντροφο
- Μακροχρόνια εργασία και στους δύο χώρους, κύρος και πολλές επαγ. συναναστροφές

Οικογενειακό ιστορικό I

- Πρωτότοκο παιδί της οικογένειας
- Οι γονείς εργάζονταν ως εργάτες σε εργοστάσιο
- Πατέρας: 69 ετών συνταξιούχος, μητέρα: 65 ετών συνταξιούχος, αδερφός: 26 ετών, εργολάβος
- Γονείς: «απαίσιοι», «φτηνοί» και «μικρόμυαλοι»
- 40 ημερών: οι γονείς την έφεραν στην Ελλάδα για να την προσέχει η γιαγιά λόγω επαγ. υποχρεώσεων, αλλά εκείνη αρνήθηκε
- 2,5-9 ετών: αποκαλούσε τη μητέρα της «κυρία» και τη νονά «μαμά», σωματική κακοποίηση από μητέρα, ο πατέρας της είχε «αδυναμία»
- Από 9 ετών: επιστροφή στο εξωτερικό με γονείς, κακή σχέση με την μητέρα («με ανταγωνιζόταν»), σωματική κακοποίηση

Οικογενειακό Ιστορικό II

- 15 ετών: γέννηση αδερφού → μητέρα: θέλει να διακόψει το σχολείο (εκείνη αρνείται), ανάληψη φροντίδας αδερφού, πατέρας: ασκεί σεξουαλική παρενόχληση προς την κόρη εν γνώσει της μητέρας («ο πατέρας σου παίζει μαζί σου»)
- 18 ετών: τσακώνεται με γονείς και φεύγει από το σπίτι, επιστρέφει στην Ελλάδα, περνά στο πανεπιστήμιο, οι γονείς υποτιμούν την επιτυχία της, οικονομική υποστήριξη από συγγενείς
- Επιστροφή γονέων στην Ελλάδα → διακοπή στήριξης από συγγενείς (οικονομικός εκβιασμός από γονείς) → άστεγη για λίγους μήνες και αργότερα στην Πρόνοια
- Σήμερα σπάνια επικοινωνεί με την οικογένεια της

Διάγνωση

Διάγνωση κατά DSM-IV-TR:

- Άξονας I: Διαταραχή Υπερφαγίας
- Άξονας II: Μεικτή Προσωπικότητα (στοιχεία Οριακής και Παρανοειδούς Διαταραχής Προσωπικότητας)
- Άξονας III: Υποθυρεοειδισμός, Χοληστερόλη
- Άξονας IV: Σωματική κακοποίηση και σεξουαλική παρενόχληση, έλλειψη στέγης

Ψυχομετρικές Μετρήσεις κατά το intake:

- BAI: 37 (Έντονο Άγχος)
- BDI: 25 (Ελαφρότατη Κατάθλιψη)
- SCL-90-R: 58
- PDQ-4: Συνολικό Σκορ: 47 (Παρανοειδής, Ψυχαναγκαστική-Καταναγκαστική, Οριακή, Καταθλιπτική)

Γνωσιακή διατύπωση

Βασικές πεποιθήσεις

Οι άλλοι προσπαθούν να με εκμεταλλευτούν
Βοηθάω τους πάντες και μπλέκω
Η πλειοψηφία των ανθρώπινων σχέσεων είναι αποτυχημένες
Είμαι μόνη μου
Δεν αξίζω να με αγαπούν
Εγώ φταίω

Συντελεστικές πεποιθήσεις / κανόνες

Αν θυμώσω με κάποιον, μπορώ να τον διαλύσω
Το φαγητό είναι το καταφύγιο μου
Πρέπει να αμύνομαι συνέχεια απέναντι στους άλλους
Αν αφήσεις τους άλλους να δουν πόσο ευάλωτος είσαι, θα σε τσακίσουν

Αντισταθμιστικές συμπεριφορές

Ασταθής στάση απέναντι στους άλλους (υπερδοτική και επιθετική)
Απομόνωση από φίλους και οικείους
Υποσκάπτει τις προσπάθειές της
Αναβλητικότητα υποχρεώσεων
Υπερφαγικά επεισόδια
Πολύωρη εργασία

Οριζόντια διερεύνηση

- Ενεργοποιούσες Καταστάσεις: θέματα αναγνώρισης, αποδοχής και δικαιοσύνης είτε προς την ίδια, είτε προς άλλα άτομα
- Αυτόματες Σκέψεις: «θέλει να με βγάλει άχρηστη», «οι άλλοι συνωμοτούν εναντίον μου», «με ανταγωνίζονται», «θέλουν να με μειώσουν», «θα τον κάνω να μετανιώσει»
- Συναίσθημα: θυμός, αγανάκτηση
- Συμπεριφορές: υβριστική αντίδραση, απειλές, πραγματοποίηση απειλών, υπερβολική πρόσληψη τροφής, απόρριψη ατόμων

Παράδειγμα οριζόντιας διερεύνησης

Κατάσταση	Αυτόματη Σκέψη	Προσωπικό Νόημα	Συναίσθημα	Αντίδραση
Διαφωνία με προϊσταμένη	Θέλει να με βγάλει άχρηστη	Δεν αξίζω	Οργή	Λεκτική επίθεση προς προϊσταμένη, διακοπή διαίτας

Θεραπευτικός σχεδιασμός

Κατάλογος προβλημάτων:

- A) Γενικευμένη επιθετική στάση απέναντι στους άλλους
- B) Παρορμητική λήψη τροφής σε περιόδους συναισθηματικής έντασης
- Γ) Αναβλητικότητα δραστηριοτήτων

Θεραπευτικοί στόχοι:

1. Διατήρηση ενός ισορροπημένου προγράμματος διατροφής.
2. Έλεγχος θυμού προς άλλους και εναλλακτικοί τρόποι διοχέτευσης θυμού προς εαυτό.
3. Έκφραση συναισθημάτων χωρίς απειλές.
4. Σχεδιασμός και προσπάθεια υλοποίησης πλάνου αλλαγής επαγ. σταδιοδρομίας (διδασκαλία).
5. Βελτίωση επικοινωνίας με αγαπημένα πρόσωπα.
6. Απόκτηση νέων διαπροσωπικών σχέσεων.

Θεραπευτική σχέση

- Θεραπευόμενη: αμφισβήτηση της θεραπευτικής αποτελεσματικότητας και καχυποψία προς τη θεραπεύτρια → ακύρωση συνεδριών, διακοπή ημερολογίου
- Θεραπεύτρια: απειρία, δυσκολία χειρισμού της αμφισβήτησης → θυμό και αμφιβολία για το θεραπευτικό αποτέλεσμα
- Παράγοντες δημιουργίας θεραπευτικής σχέσης: κατανόηση της γνωστικής διατύπωσης, διατήρηση σταθερής σχέσης απέναντι στην θεραπευόμενη, αίσθηση εμπιστοσύνης, συνεχής ενσυναίσθηση και απουσία επικριτικότητας
- Παράγοντες διατήρησης θεραπευτικής σχέσης: ενσυναίσθηση και ήπια αντιπαράθεση, ειλικρινής αντιμετώπιση και απουσία επικριτικότητας
- Η εγκατάσταση ικανοποιητικής σχέσης ουσιαστικό κομμάτι της θεραπευτικής παρέμβασης

Πορεία της Θεραπείας

- Δυνατά σημεία: Παρατηρητικότητα, ευθύτητα και ειλικρίνεια, αίσθηση χιούμορ, διατήρηση καλών σχέσεων με πελάτες στη δουλειά, ευρύς κύκλος γνωριμιών
- Δυσκολίες: καχυποψία και δυσκολία τήρησης ορίων, ακύρωση συνεδριών λόγω επαγ. μετακινήσεων

Κύρια θεραπευτικά ορόσημα:

- 14^η: Μείωση υπερφαγικών επεισοδίων
- 32^η: Έλεγχος επιθετικής συμπεριφοράς στη δουλειά, εναλλακτικές σκέψεις
- 39^η: Διδασκαλία - θετική εμπειρία. Μείωση της επιθετικότητας («αρχίζω να γίνομαι πιο διαλλακτική»).
- 41^η: Απώλεια 5 κιλών, ικανοποίηση
- 42^η: Θετικά σχόλια για την θεραπεία («θα στενοχωρηθώ που θα φύγω από δω, σ' εμπιστεύτηκα»)
- 2ο follow-up: Ανάληψη δραστηριοτήτων- αναγνώριση από μαθητές («είμαι ευτυχισμένη, με έχουν αποδεχτεί»). Απώλεια 3 κιλών.

Θεραπευτικές τεχνικές

- Ψυχοεκπαίδευση (υπερφαγία)
- Αυτοπαρατήρηση (τήρηση ημερολογίου)
- Τεχνικές επίλυσης προβλήματος
- Προγραμματισμός δραστηριοτήτων
- Οριζόντια και κάθετη διερεύνηση
- Γνωσιακή διατύπωση
- Αναγνώριση γνωσιακών παραποιήσεων
- Συμπεριφοριστικά πειράματα
- Τεχνικές διαχείρισης θυμού
- Εκπαίδευση στη διεκδικητική συμπεριφορά

Έκβαση

Η θεραπευτική διαδικασία ολοκληρώθηκε σε 42 συνεδρίες σε 20 μήνες.

Στο τέλος της θεραπείας:

- Αλλαγή επαγγελματικής κατεύθυνσης
- Βελτιωμένη διάθεση και αίσθηση ικανοποίησης
- Βελτίωση και απόκτηση νέων διαπροσωπικών σχέσεων
- Διατήρηση ελέγχου θυμού και μείωση επιθετικής συμπεριφοράς
- Ανάληψη νέων δραστηριοτήτων
- Παρατήρηση του εαυτού και των άλλων
- Απώλεια 8 κιλών χωρίς πρόγραμμα διατροφής
- Κατανόηση του μηχανισμού εκδήλωσης επιθετικής συμπεριφοράς προς τους άλλους και υπερφαγίας προς τον εαυτό
- Έκφραση θετικών συναισθημάτων και μείωση της καχυποψίας

Αρχικές Μετρήσεις (INTAKE)	Ενδιάμεσες Μετρήσεις (24 ^η συνεδρία)	Τελικές Μετρήσεις (42 ^η συνεδρία)
BAI : 37	BAI: 9	BAI: 9
BDI: 25	BDI: 13	BDI: 7
SCL-90-R: 58	SCL-90-R: 55	SCL-90-R: 31